

ПИТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ТЕОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Олександр Зайківський,
старший науковий співробітник НДІ
інтелектуальної власності НАПрН України
ID ORCID: 0000-0002-7377-9276

Розглянуто теоретичні аспекти національної безпеки, взаємозв'язок цінностей, інтересів і цілей особистості, суспільства та держави, їх вплив на формування національних цінностей, інтересів і цілей з метою розроблення державної політики щодо забезпечення національної безпеки та оборони України. Досліджено необхідність урахування питань інтелектуальної власності в цих процесах. Зазначено важливість здійснення подальших досліджень з розроблення єдиного підходу до вдосконалення системи охорони інтелектуальної власності та визначення її як складової сфери забезпечення національної безпеки та оборони України.

Ключові слова: національна безпека, національні цінності, національні інтереси, національні цілі, інтелектуальна власність

Безпека та її гарантування для будь-якої держави — складний і багатограний процес.

Найбільш близьке до поняття національної безпеки визначення безпеки наводить В. Колпаков: «Під безпекою треба розуміти стан захищеності життєво важливих інтересів:

- а) особи, що виявляються в її правах і свободах;
- б) суспільства, що сконцентровані в його матеріальних і духовних цінностях, а виявляються в можливості народу виступати єдиним джерелом влади;
- в) держави, що виражені в її конституційному ладі, суверенітеті, територіальній цілісності, а виявляються у праві на здійснення (реалізацію) влади» [1].

Олександр Оністрат,
старший науковий співробітник НДІ
інтелектуальної власності НАПрН України,
кандидат технічних наук
ID ORCID 0000-0001-5730-6738

Отже, під **національною безпекою** необхідно розуміти захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у всіх сферах діяльності.

Аналіз публікацій. Питання теоретичних аспектів національної безпеки детально досліджували як закордонні, так і вітчизняні науковці. Зокрема, до-

сять ґрунтовно проблеми, пов'язані з розробленням концепції національних інтересів, визначенням елементів обороноздатності держави, теоретичними засадами системи забезпечення національної безпеки та оборони, розглядали вітчизняні вчені: В. Бадрак, В. Бегма, В. Горбулін, О. Гончаренко, Я. Жаліло, С. Жук, А. Качинський, М. Івашенко, В. Ліпкан, А. Лодзянов, О. Мельник, В. Мунтіян, В. Ольшевський, І. Оніщенко, А. Пожаров, Р. Сапіга, О. Свергунов, Г. Ситник, Г. Сніжко, М. Сунгуровський, А. Сухоруков та інші.

Однак більшість фахівців зосереджують свою увагу на питаннях політичної, державної, економічної, військової безпеки тощо, водночас питання, пов'язані з визначенням ролі інтелектуальної власності у сфері національної безпеки, залишаються поза увагою. Є підстави стверджувати, що дослідження складових національної безпеки не охоплює всієї її системи, залишаючи поза увагою певний вид загроз, а саме — загрози безпеці, пов'язані з використанням інтелектуальної власності. Тому на сьогодні для нашої держави нагальною є необхідність переглянути всі виклики та загрози, які стоять перед нами, і сформулювати пропозиції із захисту національних інтересів стосовно інтелектуальної власності, особливо у сфері забезпечення обороноздатності.

Проблеми інтелектуальної власності досліджували вітчизняні науковці: Г. Андрощук, О. Бутнік-Сіверський, В. Геєць, Ю. Капіца, Л. Глухівський, О. Орлюк, П. Цибульов та інші.

Однак недостатньо уваги приділено дослідженню загроз безпеці держави у сфері інтелектуальної власності. Тому зростає потреба в теоретичних дослідженнях, які концептуально визначали б та обґрунтовували роль інтелектуальної власності у сфері національної безпеки та оборони, що й обумовлює **актуальність** цієї публікації.

Метою публікації є дослідження ролі інтелектуальної власності в теорії національної безпеки та її значення в

забезпеченні національної безпеки та оборони України.

Виклад основного матеріалу. Національну безпеку Закон України визначає як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз» [2].

На думку українських учених, теорія національної безпеки будується навколо каркасу, який формує так звана тріада: національні цінності — національні інтереси — національні цілі. Основу національної безпеки становлять національні інтереси, засновані на національних цінностях.

Змістову характеристику цьому каркасу дали В. Горбулін і А. Качинський: «Національні цінності, інтереси і цілі — тріада першоджерел, основних рушійних сил системи національної безпеки, що визначають її зміст та характер, конфігурацію, спрямованість. Складові цієї тріади за їх безумовного взаємозв'язку не рівнозначні. В їх ієрархії найвагомішими є національні цінності (найменш рухомий і найстабільніший елемент системи). Вони формуються у ході історичного процесу, розвитку матеріальної та духовної культури суспільства відповідно до геополітичного спрямування країни. Національні інтереси — елемент порівняно динамічний, що формується на базі національних цінностей під впливом довгострокових тенденцій суспільного розвитку. Національні цілі — найрухоміший елемент. Вони визначаються національними інтересами з урахуванням внутрішньої та міжнародної обстановки» [3].

«Тому національні цінності, інтереси та цілі є наріжними каменями при розробці керівних документів з питань забезпечення національної безпеки (законів, концепцій, доктрин, стратегій, програм тощо). При цьому ключова роль належить національним цінностям та інтересам» [4].

Оскільки національна безпека полягає в забезпеченні безпеки особистості,

суспільства і держави, то й система національних цінностей, інтересів та цілей України визначається на взаємному перетині сукупності основних цінностей, інтересів та цілей особистості, суспільства і держави.

Національні цінності України визначено Конституцією України [5]. Серед них — затвердження прав і свобод людини, забезпечення її життя і здоров'я, честі та гідності, недоторканості й безпеки; зміцнення громадянської злагоди; право на самовизначення; європейська ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України; любов і повага до Батьківщини; суверенна державність України; захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її безпеки; благополуччя та процвітання держави; відповідальність за свою Вітчизну перед сучасним і прийдешніми поколіннями.

Серед найважливіших цінностей національна безпека посідає перше місце (7,156 %), випереджаючи духовні надбання, добробут, систему міжнародних зв'язків тощо [6].

Національні інтереси. Національний інтерес — це життєво важлива потреба, яка забезпечує необхідні ресурси й умови життєдіяльності та розвитку нації, суспільства, держави, громадянина та людини; це певне сукупне вираження потреби, яке найповніше задовольняє кожного з представників нації чи народу, незалежно від його політичних та ідеологічних уподобань, релігійних, етнічних чи расових відмінностей [7].

Суттю національного інтересу є забезпечення такого стану розвитку, який відповідав би уявленням більшості народу про оптимальний шлях до суспільства справедливості та добробуту.

Об'єктом національних інтересів є:

- громадянин — права і свободи;
- суспільство — духовні та матеріальні цінності;
- держава — конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність.

Отже, система національних інтересів України визначається сукупністю основних інтересів особистості, суспільства і держави.

Національні цілі. Українські вчені визначають національні цілі як конкретні цілі, які держава ставить перед собою заради захисту національних інтересів. Головною метою забезпечення національної безпеки будь-якої країни є створення і підтримка необхідного рівня захищеності життєво важливих інтересів усіх об'єктів безпеки, який створював би сприятливі умови для розвитку особистості, суспільства і держави та виключав би небезпеку ослаблення ролі та значення держави як суб'єкта міжнародного права, підриву здатності держави реалізовувати свої національні інтереси [6].

Зазначається, що національні інтереси віддзеркалюють основні потреби держави, а національні цілі передбачають конкретну діяльність державних механізмів щодо забезпечення захисту та реалізації національних інтересів. Тобто ціль — це інтерес у дії.

Структурна схема розроблення державної політики щодо забезпечення національної безпеки та оборони України з урахуванням усіх цих факторів наведена на рис. 1.

Аналізуючи сукупність основних цінностей, інтересів та цілей особистості, суспільства і держави, бачимо, що на їх взаємному перетині є й питання інтелектуальної власності, хоча іноді не безпосередньо, а опосередковано.

Наприклад, інтереси індивіда включають інтелектуальний розвиток, реальне забезпечення права власності на об'єкти права інтелектуальної власності (ОПІВ), інтереси суспільства включають розвиток інтелектуального потенціалу нації, а інтереси держави полягають у забезпеченні принципів правової держави та розвитку її науково-технічного потенціалу.

Таким чином питання інтелектуальної власності належать до системи національних цінностей, інтересів і

цілей та підлягають всебічному розгляду і дослідженню в теорії національної безпеки.

Наукова спільнота вже приділяє увагу цим питанням.

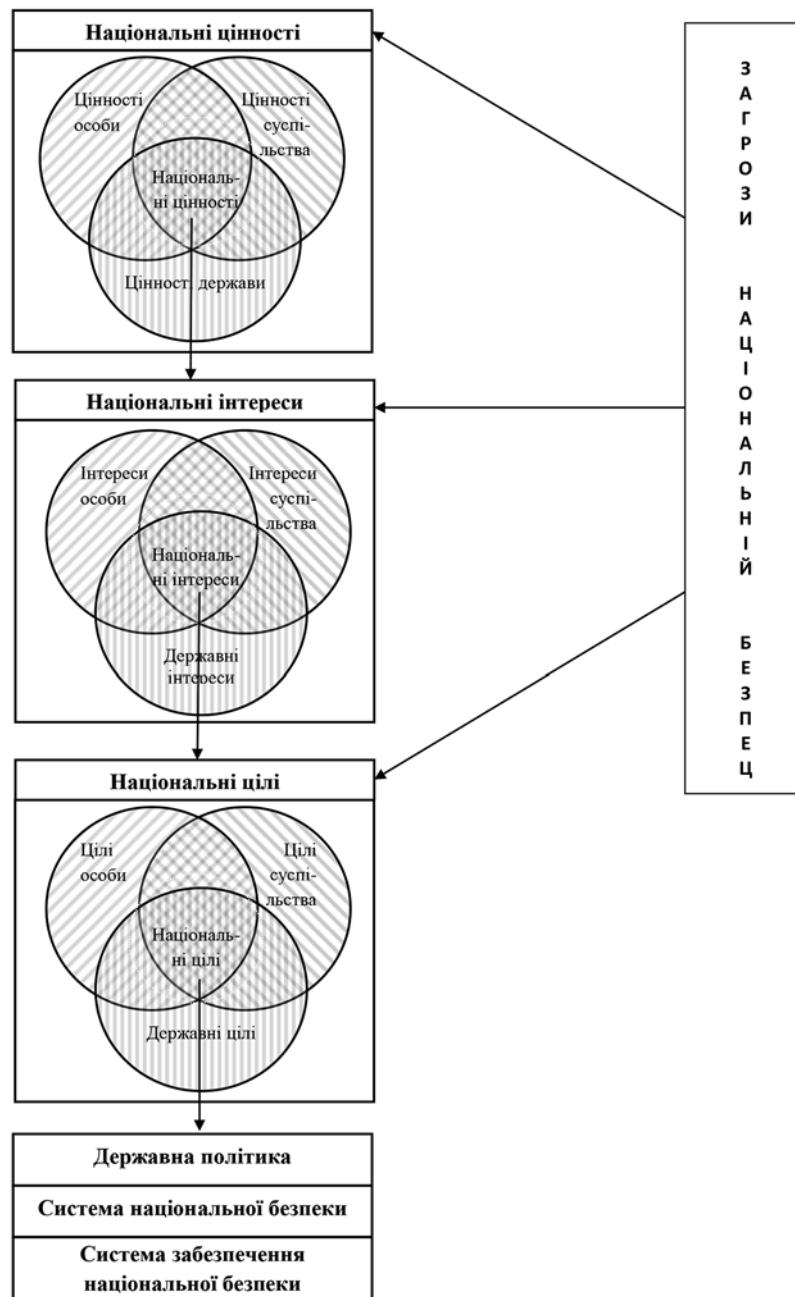

Рис. 1. Структурна схема вироблення державної політики національної безпеки на основі національних цінностей, інтересів і цілей з урахуванням можливих загроз

Учені зазначають, що національна безпека є складним багатоаспектним поняттям. Наразі спостерігається стійка тенденція до розширеного тлумачення поняття «національна безпека» у процесі розроблення та здійснення політики держави в різних сферах життєдіяльності суспільства. Як наслідок, до сфери національної безпеки включають такі види безпеки: політичну, економічну, воєнну, державну, інформаційну, науково-технологічну, екологічну, епідемічну, безпеку культурного розвитку нації та інші види безпеки (фінансову, пожежну, продовольчу, безпеку торгівлі тощо) [4; 8; 9].

Світовий досвід показує: життєвий рівень населення, соціально-економічна ситуація в країні визначається ступенем освіченості суспільства і його ставленням до інтелектуальних цінностей [10].

На зростання ролі гуманітарної сфери, гуманітарної політики як пріоритетного напрямку діяльності держави, зокрема й у сфері національної безпеки, вказують також інші фахівці, справедливо наголошуючи на тому, що саме людський капітал визначає економічний та політичний розвиток держави, її могутність [11].

Значну увагу гуманітарній безпеці України приділяють фахівці Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД) і приходять до висновку, що наразі ключовим завданням порядку денного для нашої держави є розроблення та впровадження кардинально нової гуманітарної політики. Українці важливо переглянути статус гуманітарної сфери, перетворивши її на ресурс інноваційного розвитку, невід'ємний елемент національної безпекової системи, а не дотаційної, другорядної ніші суспільного життя, оскільки в економіці XXI ст. інновації посідають унікальне місце, від яких дедалі більше залежить зростання продуктивності праці [12].

Учений Р. Ковалюк, досліджуючи національні інтереси України в новій геополітичній ситуації, дійшов висновку, що «на перший план у забезпеченні

національної безпеки нині все більше виходить інформаційний рівень. Об'єктами уваги насамперед стають інфраструктури систем життєзабезпечення, а саме: телекомунікації, транспортні мережі, електростанції тощо; промисловий шпіонаж — порушення прав інтелектуальної власності, розкрадання патентованої інформації, викривлення або знищення важливих даних проведення конкурентної розвідки: хакінг — злам і використання особистих даних, ідентифікаційних номерів, інформації з обмеженим доступом тощо [13].

Визначальну роль інтелектуальної власності в економічному розвитку держави підкреслюють також З. Варналії та О. Гармашова: «У довгостроковому періоді економічне зростання найбільшою мірою залежить не стільки від екстенсивних, скільки від інтенсивних чинників розширеного відтворення, що забезпечуються впровадженням у виробництво досягнень вітчизняної та світової науки, освоєнням прогресивної техніки, технологій, розвитком творчої ініціативи економічних суб'єктів. У сучасних умовах науково-технічний прогрес стає головним чинником тривалого зростання добробуту країни, а інновації — вирішальним чинником конкурентоспроможності національної економіки» [14].

Як зазначає В. Савенко, для належного рівня економічної безпеки України нині одним із завдань державної політики є вирішення проблем розвитку процесів комерціалізації інновацій та підвищення їх ефективності шляхом усунення загроз, які виникають у сфері інтелектуальної власності. Саме інтелектуальна власність є сполучною ланкою в ланцюгу між наукою, що виробляє нові знання і технології, та промисловим виробництвом, де вони впроваджуються. Тому навчитися ефективно управляти інтелектуальною власністю є важливим завданням для підвищення рівня економічної безпеки України.

Автор дійшов висновку, що «наростаюче науково-технологічне відставання України від розвинутих країн нега-

тивно впливає на рівень економічної безпеки» [15].

Деякі науковці навіть вводять поняття інтелектуальної безпеки. Зокрема Т. Яворська та І. Ревак, досліджуючи сфери економічної безпеки, зазначають, що «в умовах інтелектуалізації національної економіки особливий інтерес викликає інтелектуальна безпека як один з найважливіших складників економічної безпеки. У ст. 17 Конституції України зазначено, що поряд із захистом суверенітету й територіальної цілісності України забезпечення її економічної безпеки є найважливішою функцією держави та справою всього Українського народу. Це вимагає побудови ефективної моделі управління системою економічної безпеки держави, в якій головну роль відіграє інтелектуальна безпека. Остання є гарантом переходу вітчизняної економіки на вищий технологічний рівень та утвердження підвалин прогресивного типу економіки — економіки знань, в якій збільшується питома вага високотехнологічного сектору й доданої вартості за рахунок інтелектуального складника.

Інтелектуальна безпека є сьогодні провідним складником у системі національної економічної безпеки, оскільки, з одного боку, пов'язана зі зростаючою роллю інтелектуальної праці, захистом інтелектуального потенціалу від руйнування, а з іншого — гарантує безпеку інтелектуального розвитку людини, захищає знання як найцінніший інтелектуальний ресурс та його носія — людину, що створює інтелектуальні продукти. Гарантування інтелектуальної безпеки України передбачає ухвалення адекватних управлінських рішень і вжиття послідовних, чітко структурованих організаційних заходів» [16].

У своїх дослідженнях фахівці НІСД вказують на ще одну проблему, пов'язану з охороною інтелектуальної власності: «В умовах інтенсифікації глобальних впливів метою має бути якісно поставлена робота щодо протидії зарубіжній експансивній діяльності,

що становить загрозу українській економіці в цілому та вітчизняним приватним підприємствам, у т. ч. стосовно збереження вітчизняної інтелектуальної власності» [17].

Особливого значення з економічної точки зору набуває збільшення трансферу технологій як вітчизняної конкурентної переваги. Нині більшість провідних держав вивчає можливі шляхи посилення своєї технологічної конкурентної переваги у світовій економіці.

Це актуалізує питання інноваційної діяльності, що, як з'ясувалося, є фактично неодмінною умовою побудови ефективної економіки, конкурентоспроможної на світових ринках. Отож необхідність переходу України на інноваційну модель розвитку є незаперечною [18].

Проте такий перехід стримується дією низки негативних чинників, серед яких науковці насамперед виділили відсутність цілеспрямованої та послідовної державної політики інноваційного розвитку, чіткої концепції національних інноваційних пріоритетів, системного підходу до розвитку інноваційної діяльності (національної інноваційної системи), а також незадовільний рівень захисту інтелектуальної власності, що позбавляє стимулів потенційних суб'єктів інноваційної діяльності [18].

Розглядаючи загрози національним інтересам і національній безпеці України в оборонній сфері, фахівці вказують на проблеми інтелектуальної власності, які виникають, у тому числі, під час співпраці з іноземними компаніями оборонної промисловості (інвестиції, спільне виробництво, закупівля технологій тощо).

Особливо ці проблеми проявляються в процесі розроблення та виробництва озброєння і військової техніки (ОВТ), експорту продукції військового призначення в треті країни тощо. Фахівці НІСД зазначають, що українським експортерам додає значних проблем незахищеність інтелектуальної власності [19].

Науковці вказують, що однією з основних умов успішного експорту військових технологій є функціонування дієвої системи охорони інтелектуальної власності, що відповідає вимогам міжнародних стандартів. Адже, на думку фахівців, недостатньо регульований трансфер військових технологій є певною загрозою для забезпечення економічної безпеки держави [20].

Окреслені питання потребують усебічного розгляду фаховою спільнотою та урахування актуальних безпекових аспектів розвитку освіти і науки [12].

Інтелектуальна власність має бути визнана не тільки як основа реального зростання економіки, як зазначає О. Шевченко [21], а й важливим елементом у системі забезпечення національної безпеки та оборони.

Висновки та пропозиції. Результати дослідження свідчать, що неефективна державна політика у сфері охорони інтелектуальної власності (або її відсутність) негативно впливає на забезпечення національної безпеки. За таких умов розроблення науково обґрунтованої державної політики щодо охорони інтелектуальної власності нині є важливим за-

вданням. Слід зазначити, що така державна політика повинна розглядати інтелектуальну власність з урахуванням не лише економічних і науково-технічних показників, а й загроз національній безпеці України.

Систему охорони інтелектуальної власності необхідно визначити складовою сфери забезпечення національної безпеки та оборони.

Виклики та ризики у сфері інтелектуальної власності, а також порушення прав інтелектуальної власності, які вони спричиняють, необхідно визначити загрозами національній безпеці України та включити до Стратегії національної безпеки України.

Національна Стратегія інтелектуальної власності, що є на розгляді у Верховній Раді України, повинна містити розділ щодо ролі інтелектуальної власності у сфері забезпечення національної безпеки та оборони, а також заходи законодавчого та організаційного характеру з вирішення проблем у сфері інтелектуальної власності, що впливають на національну безпеку та обороноздатність країни. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Колпаков В. К. *Адміністративне право України : навчальний посібник*. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 544 с.
2. *Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
3. Горбулін В. П., Качинський А. Б. *Методологічні засади розробки стратегії національної безпеки. Стратегічна панорама*. 2004. № 3. С. 15–24.
4. Ситник Г. П. *Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник*. Київ : НАДУ, 2012. 544 с.
5. *Конституція України від 28.06.1996 р.* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.
6. *Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський*. Київ : НІСД, 2010. 288 с. URL: <http://www.niss.gov.ua>.
7. Гелей С. Д. *Основи політології : навч. посіб. / С. Д. Гелей, С. М. Рутар*. 3-те вид., перероб. і допов. Київ : Знання, КОО, 1999. 427 с.
8. *Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України : аналіт. доп. / О. О. Резнікова, В. Ю. Цюкало, В. О. Паливода, С. В. Дрьомов, С. В. Сьомін*. Київ : НІСД, 2015. 58 с.
9. Пучков О. О. *Національна безпека як умова модернізації сучасного українського суспільства. Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ : Центр духовної культури, 2005. № 47.

10. Василенко И. А. Геополитика современного мира. Москва : Гардарики, 2006. С. 223.
 11. Скуратівський В. А. Гуманітарна політика в Україні : навч. посіб. / В. А. Скуратівський, В. П. Троцинський, С. А. Чукут. Київ : Вид-во УАДУ, Міленіум, 2002. 262 с.
 12. Виклики та загрози гуманітарній безпеці Української Держави : зб. наук.-експерт. мат-лів / за заг. ред. С. І. Здіорука. Київ : НІСД, 2015. 104 с.
 13. Ковалюк Р. Т. Національні інтереси України в новій геополітичній ситуації. URL: <http://vnu.kyiv.ua/v/06/kovaluk.htm>.
 14. Варналій З. С. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення / З. С. Варналій, О. П. Гармашова. Київ : Знання України, 2013. С. 141.
 15. Савенко В. Г. Загрози економічній безпеці України у сфері інтелектуальної власності. Стратегічна панорама, 2009. № 4. С.109–118.
 16. Яворська Т. В., Ревак І. О. Інтелектуальна безпека України: сутність і суб'єкти гарантування. Стратегічні пріоритети, 2015. № 2.
 17. Становлення і розвиток недержавних суб'єктів сектору безпеки України (система безпеки підприємництва) : аналіт. доп. / В. В. Крутов, В. Г. Пилипчук; за ред. О. О. Котелянець. Київ : НІСД, 2011. 136 с.
 18. Інноваційний розвиток в Україні: наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації. Аналітична доповідь центру Разумкова Національна безпека і оборона. 2004 р. № 7.
 19. Військово-технічне співробітництво в умовах глобалізації: український вимір: зб. мат-лів круглого столу / В. М. Бегма; за заг. ред. О. В. Литвиненка. Київ: НІСД, 2011. 80 с.
 20. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України. Київ : ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2007. 592 с.
 21. Шевченко О. Проблемні питання розвитку науково-технологічного потенціалу ОПК України. Стратегічні пріоритети, 2010. № 4. С. 103–108.
-
1. Kolpakov V. K. *Administratyvne pravo Ukrainy : navchalnyi posibnyk*. Kyiv : Yurinkom Inter, 2004. 544 с.
 2. *Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
 3. Horbulin V. P., Kachynskiy A. B. *Metodolohichni zasady rozrobky stratehii natsionalnoi bezpeky. Stratehichna panorama*. 2004. № 3. S. 15–24.
 4. Sytnyk H. P. *Derzhavne upravlinnia u sferi natsionalnoi bezpeky (kontseptualni ta orhanizatsiino-pravovi zasady) : pidruchnyk*. Kyiv : NADU, 2012. 544 s.
 5. *Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r.* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.
 6. *Stratehichne planuvannia: vyrishennia problem natsionalnoi bezpeky : monohrafiia* / V. P. Horbulin, A. B. Kachynskiy. Kyiv : NISD, 2010. 288 s. URL: <http://www.niss.gov.ua>.
 7. Helei S. D. *Osnovy politolohii : navch. posib.* / S. D. Helei, S. M. Rutar. 3-tie vyd., pererob. i dopov. Kyiv : Znannia, KOO, 1999. 427 s.
 8. *Kontseptualni zasady rozvytku systemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy : analit. dop.* / O. O. Reznikova, V. Yu. Tsiukalo, V. O. Palyvoda, S. V. Dromov, S. V. Somin. Kyiv : NISD, 2015. 58 s.
 9. Puchkov O. O. *Natsionalna bezpeka yak umova modernizatsii suchasnoho ukraïnskoho suspilstva. Multyversum. Filosofskiy almanakh*. Kyiv : Tsentр dukhovnoi kul'tury, 2005. № 47.
 10. Vasylenko Y. A. *Heopolytyka sovremennoho myra*. Moskva : Hardaryky, 2006. S. 223.
 11. Skurativskiy V. A. *Humanitarna polityka v Ukraini : navch. posib.* / V. A. Skurativskiy, V. P. Troshchynskiy, S. A. Chukut. Kyiv : Vyd-vo UADU, Milenium, 2002. 262 s.
 12. *Vyklyky ta zahrozy humanitarnii bezpetsi Ukrainskoi Derzhavy : zb. nauk.-ekspert. mat-liv* / za zah. red. S. I. Zdioruka. Kyiv : NISD, 2015. 104 s.

13. Kovaliuk R. T. *Natsionalni interesy Ukrainy v novii heopolitychnii sytuatsii*. URL: <http://vmv.kymu.edu.ua/v/06/kovaluk.htm>.
14. Varnalii Z. S. *Konkurentospromozhnist natsionalnoi ekonomiky: problemy ta priorityty innovatsiinoho zabezpechennia* / Z. S. Varnalii, O. P. Harmashova. Kyiv : Znan-
nia Ukrainy, 2013. S. 141.
15. Savenko V. H. *Zahrozy ekonomichnii bezpetsi Ukrainy u sferi intelektualnoi vlasnos-
ti. Stratehichna panorama, 2009. № 4. S.109–118.*
16. Iavorska T. V., Revak I. O. *Intelektualna bezpeka Ukrainy: sutnist i subiekty haran-
tuvannia. Stratehichni priorityty, 2015. № 2.*
17. *Stanovlennia i rozvytok nederzhavnykh subiektiv sektoru bezpeky Ukrainy (systema
bezpeky pidpriemnytstva) : analit. dop.* / V. V. Krutov, V. H. Pylypchuk; za red.
O. O. Kotelianets. Kyiv : NISD, 2011. 136 s.
18. *Innovatsiyni rozvytok v Ukraini: naiavnyi potentsial i kliuchovi problemy yoho realizatsii.
Analychna dopovid tsentru Razumkova Natsionalna bezpeka i oborona. 2004 r. № 7.*
19. *Viiskovo-tekhnichne spivrobotnytstvo v umovakh hlobalizatsii: ukraïnskyi vymir: zb. mat-
liv kruhloho stolu* / V. M. Behma; za zah. red. O. V. Lytvynenka. Kyiv: NISD, 2011. 80 s.
20. Horbulin V. P., Kachynskyi A. B. *Systemno-kontseptualni zasady stratehii natsional-
noi bezpeky Ukrainy. Kyiv : DP «NVTs «Ievroatlantykinform», 2007. 592 s.*
21. Shevchenko O. *Problemni pytannia rozvytku naukovo-tekhnologichnoho potentsialu
OPK Ukrainy. Stratehichni priorityty, 2010. № 4. S. 103–108.*

Надійшла до редакції 23.11.2020 року

Зайковський А., Оністрат А. Вопросы интеллектуальной собственности в теории национальной безопасности. Рассмотрены теоретические аспекты национальной безопасности, взаимосвязь ценностей, интересов и целей личности, общества и государства, их влияние на формирование национальных ценностей, интересов и целей для разработки государственной политики по обеспечению национальной безопасности и обороны Украины. Исследована необходимость учета вопросов интеллектуальной собственности в этих процессах. Указано на важность проведения дальнейших исследований по разработке единого подхода к усовершенствованию системы охраны интеллектуальной собственности и определению ее как составной части сферы обеспечения национальной безопасности и обороны Украины.

Ключевые слова: национальная безопасность, национальные ценности, национальные интересы, национальные цели, интеллектуальная собственность

Zaikivskyi O., Onistrat O. Intellectual property in theory national security. Theoretical aspects of national security, the interconnection of values, interests and goals of the individual, society and the state, their influence on the formation of national values, interests and goals in order to develop a state policy on national security and defense of Ukraine are considered. The need to take into account intellectual property issues in these processes has been investigated. The importance of further research on developing a unified approach to improving the intellectual property protection system and defining it as an integral part of the national security and defense of Ukraine is outlined.

National security theory is built around a framework that is shaped by the so-called triad: national values — national interests — national goals. National security is based on national interests established on national values.

Therefore, national values, interests and goals are the stumbling blocks in the development of guidelines for national security (laws, concepts, doctrines, strategies, programs, etc.). At the same time, national values and interests play a key role.

Intellectual property issues are at the intersection of a set of core values, interests and goals of the individual, society and state.

Intellectual security nowadays is a leading component in the national security system because, on the one hand, it is connected with the growing role of intellectual labor, protection of intellectual potential from destruction, and on the other hand – guarantees the security of human intellectual development, protects knowledge as the most valuable intellectual resource and its the media is the person who creates the intellectual products. Intellectual security of Ukraine guaranteeing implies making adequate management decisions and taking consistent, well-structured organizational measures.

The threat to national interests and national security of Ukraine in the defense sphere are also intellectual property problems that arise in the development of weapons and military equipment and in cooperation with foreign defense industry companies (investments, joint production, procurement of technology, etc.).

Ineffective state policy in the field of intellectual property protection (or lack thereof) has a negative impact on national security. Under these conditions, developing a science-based public policy on intellectual property protection is now an important task. Such state policy should consider intellectual property taking into account not only economic and scientific and technical indicators, but also threats to the national security of Ukraine.

Keywords: national security, national values, national interests, national goals, intellectual property